

Politică forestieră sau politica struțului?

M. Drăgoi

Introducere

Lăcomia unui investitor străin a declanșat un șir de evenimente care au trezit brusc interesul societății asupra unei probleme destul de mult uitate, cea a pădurilor: mai întâi, Nostra Silva și WWF au introdus în proiectul de cod silvic un articol ce ar fi trebuit să se regăsească în legislația antitrust (pe care oricum nu o avem), apoi articolul respectiv a fost contestat de Președinte, pentru ca în final societatea civilă să conteste atât poziția președintelui, cât și a întregii clase politice, considerată responsabilă pentru haosul creat. Poate că societatea civilă și media vor fi fiind ele puternice, însă s-ar putea ca interesul lor în povestea pădurilor să se stingă asemeni unui foc de paie, urmând a fi eventual reaprins de următoarele inundații. Cu aceeași putere.

În psihologia comportamentală ascunderea capului în nisip („efectul struțului”) desemnează situațiile în care un grup de oameni, inteligenți de altfel, nu recunosc adevăratele probleme cu care se confruntă și ajung în situația de a se bloca reciproc. Ceea ce înseamnă că se mulțumesc cu tratarea efectelor, iar nu a cauzelor, sau că rămân veșnic în faza „adevărului potrivit căruia”, în timp ce lucrurile continuă să se schimbe, dar într-un sens rău. Din păcate, cam aceasta este abordarea organizațiilor profesionale ce ar trebui să reprezinte sectorul forestier: Societatea “Progresul Silvic” iese din când în când cu luări formale de poziție,

Asociația Forestierilor din România la fel, în timp ce gestionarul pădurilor statului român - Romsilva - își vede de ale lui.

În cele ce urmează ne propunem doar să enumerăm situațiile de blocaj semnalate în ultimii ani la diverse nivele de decizie, de informare și de formare a orizontului de așteptare în ceea ce privește pădurile. Blocaje cauzate fie de neînțelegerea complexității relațiilor socio-economice, fie de ancorarea în paradigme depășite („continuitatea recoltelor”, „maximizarea mărimii fondului de producție”, „statul e cel mai bun/cel mai prost administrator”) sau, de ce să nu o spunem, pur și simplu din simple și mici orgolii personale. Iar singura concluzie care vine de la sine este aceea că fără depășirea stărilor de fapt enumerate în continuare - doar câteva din cele existente! - nu vom putea să mergem mai departe.

Diferențierea bazelor de amenajare, în funcție de forma de proprietate și mărirea acestora

Singura dată când un reprezentant al unei autorități a exprimat clar și fără echivoc necesitatea diferențierii bazelor de amenajare în funcție de forma de proprietate a fost cu ocazia consultării publice organizate la lansarea proiectului de dezvoltare forestieră al Băncii Mondiale, în anul 2003. D-l ing. Dominic Deneș, pe atunci director tehnic al RNP Romsilva, a exprimat foarte plastic acest imperativ: „Statul este etern, omul se bucură de viață până la

60 ani”. De atunci, nimic altceva, exceptând câteva situații de cenzură sau acuze manifestate în spațiul public: „la fiecare schimbare de regim, se găsește câte un trădător care vrea să reducă vârsta exploatabilității”.

Prin 2008, fostul Institut al Lemnului a evaluat necesarul de lemn de foc din localitățile neracordate la rețeaua de distribuție a gazului metan și a ajuns la concluzia că acest necesar, adăugat posibilități totale, conduce la un volum al recoltelor de cel puțin 24 milioane m³. Adică 6 milioane m³ în plus față de datele oficiale. Nimeni nu a luat în serios acel studiu, bazat pe date statistice oficiale și pe ipoteze extrem de prudente în ceea ce privește consumul. Pe de altă parte, paradoxal, în ultimi 25 de ani presa nu a semnalat nici un protest al celor rămași fără lemn de foc peste iarnă. Continuăm să ne facem că nu știm? Căutăm o soluție sustenabilă pe termen lung? Sau considerăm că problema este deja rezolvată, din moment ce jumătate din păduri sunt în proprietate privată. Ce ar presupune asta? Să-i lăsăm pe proprietari să-și aleagă țelul de gospodărire: dacă vor lemn de foc, lemnul de foc să fie sortimentul țel, nu bușteni de cherestea, care să ajungă pe foc. Mai puțină ipocrizie când vorbim de gestionare durabilă cred că ne-ar prinde bine. Nu de alta, dar modul în care înțelegem gospodărirea multifuncțională a pădurilor amintește tot mai des de una din legile lui Murphy: „Ca să cureți un lucru, trebuie să murdărești un alt lucru. Dar poți foarte bine să le murdărești pe amândouă, necurățând niciunul”.

Permanenta contestare a metodologiei și rezultatelor inventarului forestier național

Timp de două decenii nu am avut nicio dată credibilă în ceea ce privește mărimea fondului de producție la nivel național. În anul 1984 am avut ultimul inventar forestier, bazat pe însumarea datelor din amenajamentele silvice, iar încercările de resuscitare a acestui tip de inventar, după 1990, au fost sortite eșecului. Abia în anul 2006 a fost instituționalizat sis-

temul de inventariere statistică și doar în 2015 am avut rezultatul primului ciclu de măsurători. Faptul că apar diferențe între volumele rezultate prin însumarea datelor din amenajamente și cele furnizate de IFN, deși alarmant, nu este surprinzător, astfel de diferențe apar și în alte țări, inclusiv în cele cu politici forestiere foarte bine articulate, precum Franța sau Finlanda. Acceptarea de către societatea civilă și de către mediul academic a rezultatelor IFN a fost și rămâne o mare (dar nu neapărat fundamentată) problemă: în condițiile în care toată lumea vorbește de tăieri ilegale și de „defrișări abuzive”, a spune că avem mai multă pădure și mai mult lemn decât ne așteptam poate fi interpretat ca o legitimare tacită a actualelor practici. Atâta doar, că IFN spune și cât s-a tăiat ilegal, ceea ce înseamnă că marasmul din silvicultură nu poate fi încurajat de IFN, ci eventual de menținerea actualului sistem de gestionare a pădurilor.

Autismul instituțional în ceea ce privește intervențiile silviculturale permise în siturile Natura 2000

De la bun început, datorită încadrării neadecvate a ariilor speciale de conservare, respectiv a ariilor de protecție specială avifaunistică în categoria ariilor protejate, s-a blocat dialogul inter-instituțional ce ar fi trebuit să se finalizeze cu o listă a lucrărilor permise și a celor interzise în pădure, particularizată pentru fiecare sit în parte; firește, periodizate, în funcție de efectul respectivelor lucrări asupra stării favorabile de conservare - un concept cheie în filozofia rețelei. Siturile au fost declarate fără consultare publică, iar “Direcția de conservare a biodiversității” din cadrul ministerului de resort așteaptă ca soluțiile tehnice să fie date de planurile de management. A căror aprobare se amână până în ultima clipă, ca nu cumva să avem timp pentru corecții și pentru atât de necesarul feed-back.

Neclaritățile de natură juridică în ceea ce privește drumurile forestiere

În baza legilor proprietății s-au retrocedat doar terenurile forestiere, nu însă și drumurile forestiere construite pe aceste terenuri. Corect din punct de vedere contabil, pentru că respectivele drumuri au fost construite după naționalizare. Dar ce facem acum? Nici proprietarii particulari nu pot întreține drumurile, pentru că ar însemna să facă cheltuieli pe un mijloc fix ce nu le aparține, nici Romsilva nu le mai întreține, pentru că respectivele drumuri deservesc acum păduri private.

Nu poți înlocui vânzarea pe picior cu vânzarea din platforme primare sau din depozite fără a avea o rețea de transport funcțională. Și nu poți stopa tăierile ilegale dacă nu separi exploatarea și colectarea lemnului de transportul propriu-zis, pentru speciile și sortimentele căutate pe piață. Din păcate, acest raționament ori nu a fost dus niciodată până la capăt, fără patimă, la rece, ori a fost politizat, poate tocmai pentru că nu a fost dus până la capăt.

Prelungirea în mod repetat a unor situații de provizorat instituțional la nivel central și în teritoriu

Două studii recente, unul bazat pe date din 44 țări în curs de dezvoltare (Masino 2015), altul pe date referitoare la 85 țări dezvoltate și în curs de dezvoltare (Dort, et al. 2014), au demonstrat statistic un fapt intuit de fiecare dintre noi: instabilitatea instituțională nu înseamnă doar indicatori macro-economi instabili, dar și investiții diminuate în sectoare inovative. Cu consecințele așteptate. Din păcate, silvicultura nu prea s-a bucurat de stabilitate instituțională: de la al Doilea Război Mondial cele mai lungi perioade de stabilitate au fost de zece (1990-2000, sub Ministerul Mediului), respectiv nouă ani (2001-2009) sub Ministerul Agriculturii.

Cadru legislativ actualizat doar în funcție de interesele electorale

Legile retrocedării au fost pur și simplu inițiative electorale. Un mare proprietar privat a spus odată că cel mai mare rău pentru pădurea privată l-au făcut chiar legile retrocedării: dacă fiecare proprietar și-ar fi câștigat în instanță dreptul de proprietate situația ar fi fost cu totul alta. Dar faptul este consumat, iar a invoca în continuare acest mare rău înseamnă păstrarea capului în nisip.

Silvicultorii nu prea apar în structurile de conducere ale partidelor politice și, chiar dacă ar fi, ne îndoiim că disciplina de partid nu ar înăbuși conștiința profesională. Care conștiință profesională se bazează și ea pe niște paradigme, adică pe ceva ce tocmai se schimbă, dar la un nivel mult mai profund. Așa că e ușor de înăbușit. Datorită multitudinii de informații venite din toate direcțiile, unele mai credibile, altele mai puțin, altele scoase din context, lucrurile sunt atât de amestecate încât am ajuns în situația în care orice afirmație are un grăunte de adevăr. Motiv pentru care mesajele ce vin de la politicienii silvici sunt disonante în esență, dar consonante în formă, grație limbajului de lemn.

Revenind la subiect, una din cauzele pentru care avem tăieri ilegale este și lipsa unei legi clare de finanțare a partidelor, care să excludă finanțările dubioase, venite de la firme sau chiar de la persoane private. De asemenea, pentru a putea discuta liber noi reglementări (sau de-reglementări, de ce nu?), în afara unor proiecte sau unor așa-zise dezbateri publice, avem nevoie și de o lege a lobby-ului, pentru a delimita dezbaterile publice, de care avem atâta nevoie anterior unor propuneri legislative, de situațiile ce pot fi ușor catalogate ca trafic de influență.

A transforma brusc străuul într-un vultur sau – mai bine – într-o pasăre Phoenix, ar fi de dorit, însă nu și posibil în realitate. De aceea, dacă marea perdantă al celor 25 de ani de democrație mai mult sau mai puțin originală – și

ne referim aici la pădurea românească – ar fi poziționată deasupra micilor orgolii de orice fel, iar starea ei reală de sănătate ar fi corect analizată, s-ar putea prescrie și medicația adecvată șubrezeniilor, cunoscute de altfel de toată lumea, dar trecute sub tăcere sau negate, adesea în nuanțe ușor infantile. Așadar, să nu ne mai îmbătăm cu apă rece: o politică forestieră responsabilă și sustenabilă nu se poate construi decât pe premise adevărate și pe aspirații realiste, acceptate de toată lumea.

Bibliografie

- Masino S., 2015. Macroeconomic volatility, institutional instability and the incentive to innovate. *Review of Development Economics* 19(1): 116-131.
- Dort T., Méon P.-G., Sekkat K. 2014. Does investment spur growth everywhere? Not where institutions are weak. *Kyklos* 67(4): 482-505.